

Нема никакве сумње да саветодавно мишљење Међународног суда правде у вези са Косовом није добро за Србију. Чињеница да суд није изричито потврдио право једне међународно признате државе на своју територијалну целовитост довољно је лоша вест. Не само за Србију, већ и за низ других држава које се суочавају са покушајима сецесије. Међу тим државама налазе се и неке које су међу најздушнијим помагачима сецесионистичке клике у Приштини. Ако је то нека утеха, то значи да је и њиховим руководством прави интерес земаља које представљају и којима управљају подједнако споредан, као што је случај у Србији.

Да ли ово значи, као што тврди Ана Филимонова, да ова одлука обележава крај међународног права, то ће време показати. Али када установа која слови за највишу правосудну инстанцу на свету после неколико месеци „разматрања“ излази са тривијалним одговором на једно од најозбиљнијих правних питања које би јој се, у светлу глобалне сецесионистичке епидемије, могло поставити, једна ствар је сигурна. Каква год била дугорочна судбина међународног права, тај чин професионалног кукавичлука означава сумрак те установе, суноврат њеног ауторитета и прелаз у ирелевантност, слично судбини Друштва народа пред почетак Другог светског рата.

Привидна тривијалност постављеног питања не извињава скандалозну тривијалност понуђеног решења. Питање, наравно, није најбриљантније формулисано и оно одражава непостојање ма какве софистикације у круговима српске дипломатије. Али и тако срочено питање могуће је разматрати на два различита нивоа. Од једне угледне и мудре установе, за какву важи МСП, нема оправдања да за разматрање изабере ниво који је апсолутно најбаналнији.

Ево илустрације баналности нивоа на којем је МСП решавао предмет који му је био поверен тако да је на крају, у параграфу 122, могао донети следећи нестрпљиво очекиван али потпуно небитан закључак: „Суд утврђује, да усвајање декларације о проглашењу независности не крши било коју од примењивих норми међународног права“. Правна анализа корифејске већине МСП у ствари одговара на следеће питање: ако је Стефан Каргановић стао на Тајмс сквер, у Њујорку, и тамо прогласио независност државе Њујорк и њено отцепљење од САД, а његова дружина је затим тај проглас усвојила, да ли тај чин представља кршење норми међународног права?

Што се тиче норми домаћег, америчког, права, то питање можемо пречистити одмах, и одговор гласи: не. У складу са Првим амандманом, моја „декларација независности и отцепљења“ спада у уставно заштићени говор. Ако бих предузео неке друге насилне или притивзаконите радње, могуће је да бих се суочио са одређеним последицама. Али за сецесионистичку причу, без обзира на негодовање пролазника, не бих одговарао по било каквом основу и ни један полицајац не би ми пришао да ме узнемирава.

Сада још сазнајемо од Међународног суда правде да мој говор не би представљао ни прекршај норми међународног права. Одлично, врло охрабрујућа вест! И шта даље? Ништа. Стање после мог „прогласа“ остало би потпуно исто као што је било раније.

Међутим, Генерална скупштина УН очигледно није Међународном суду послала питање у вези са неком аналогно баналном чињеничном ситуацијом. Питање упућено МСП не односи се на јавно изговарање или усвајање неких „субверзивних“ ставова или речи, него на њихову насилну политичку реализацију, дакле на даље, практичне, кораке у циљу њиховог спровођења. То је суштински концепт који се налази иза једно формулисаног српског питања које је већина у генералној скупштини гласала да пошаље на разматрање Суду. Зависно од степена своје професионалне храбрости, Суд је могао да бира да то питање третира на сасвим баналан начин, или да га разматра „суштински“, а то значи у светлу сложености чињеничне матрице у којој је настало. Суд је очигледно изабрао ону прву опцију као политички најбезбеднију.

Софизми Већа, или његова „методика“ (како се изражава колега Александар Мезјаев) импровизованих одговора, у целости прожимају ово слабо аргументовано саветодавно мишљење. Ево једног примера. У параграфу 117 Веће ствара привид велике аналитичке озбиљности када се позива не једну претходну одлуку у којој стоји да, „када се тумачи нека резолуција Савета безбедности, Суд мора да утврди, од случаја до случаја, у светлу свих релевантних околности, на кога се односе обавезе које је Савет безбедности прописао.“ Према томе, „начин како се Савет безбедности изразио мора се пажљиво проанализирати пре него што се донесе закључак на кога се обавезујуће дејство његових речи односи.“

У следећем параграфу, 118, Веће развија и примењује своју тезу. Резолуција 1244 Савета безбедности, исправно констатује Веће, не садржи одредбу, која би се односила на „ауторе објаве независности“, а која гласи да им је проглашавање независности забрањено. Али као што такође правилно запажа колега Мезјаев, овде се ради о „избору правних концепција.“ [\[1\]](#) Суд бира став да је све што није изричито и адресирано забрањено – допуштено. Чињеница да Резолуција 1244. на Косову и Метохији

успоставља режим под надзором УН који ће трајати „до постизања политичког решења“, што може да обухвати низ исхода, од одређених облика аутономије до споразумне независности, није препрека Већу да извуче свој унапред зацртани закључак. Јер, наводно, „појам политичко решење могао би се на разне начине тумачити“, па самим тим, тврди Веће, не би се на основу тога могло рећи да он садржи забрану проглашења независности.

Па чак и ако је тако, на крају свога натегнутог резонувања, највише што је Суд успео да исцеди далеко је мање од признања легитимитета једностраној сецесији: „Суд стаје на становиште да Резолуција 1244 Савета безбедности не спречава ауторе објаве независности од 17. фебруара 2008. да прогласе независност од Републике Србије. Према томе, проглашавање независности не нарушава Резолуцију 1244 Савета безбедности“.

Дакле, враћамо се опет на мој наступ и проглас независности државе Њујорк на Тајмс скверу. То је и даље уставно заштићен говор који не нарушава ниједну применљиву правну норму, али то исто тако не мења ни правни положај државе Њујорк у оквиру САД. Аналогно, ни Резолуција 1244, ни опште норме међународног права не забрањују неидентификованим лицима на Косову и Метохији (параграфи 102 – 109 Мишљења) да прогласе шта год хоће, али њихов проглас је без даљег правног дејства јер не мења правни статус Косова и Метохије у оквиру Републике Србије, нити се Међународни суд правде уопште дотиче тог статуса у излагању свог саветодавног мишљења.

Нема сумње да је Мишљење МСП неповољно по Србију и то само зато, ако не из неког другог разлога, што избегава да заузме принципијелно једино могући став у односу на суштинско питање које, без обзира на слабу формулацију, свакоме јесте савршено јасно. То питање гласи: да ли је једнострана и насилна сецесија (а не њено пуко проглашавање) нешто што крши међународно право? Уколико Суд по овом питању систематски избегава да пружи правно значајан одговор, Мишљење је по Србију политички штетно. Она зато треба да се на понуђеном савету Суда учтиво захвали, али без одустајања од става да су Косово и Метохија правно и даље део Србије и да ће то опет и фактички постати онога тренутка када то буде било практично изводљиво.

Као што бескичмењачки Међународни суд правде сам истиче, импликације једностраног проглашења независности представљају политичко питање којим би у првом реду требало да се бави Генерална скупштина УН. Србија сада мора да припреми свој предстојећи наступ у Генералној скупштини и да убедљиво представи своје аргументе, који су битни не само за заштиту њеног државног интегритета, него у већој или мањој

мери и интегритета скоро свих држава чланица УН, и она то мора учинити много боље и разговетније него што је то био случај када је неславно формулисала питање које је било упућено Међународном суду правде.

Али при томе вреди непрекидно држати на уму шесту од дванаест простих али бритких теза г. Жељка Цвијановића, управо на ову тему: „Историја не памти да је окупирана земља повратила део своје још окупираније територије. Историја не памти ни да је марионетска екипа која је неку земљу мање-више добровољно довела у стање окупације на крају успела да је ослободи“. [2]

Justement! Имплицитна аналогија г. Цвијановића је беспрекорна. Виши Француској никада није пошло за руком да поврати Алзас и Лорену, које су јој поново биле отете 1940. године.

---

[1] Александар Мезјаев, „Међународни суд ОУН и Косово: ампутација међународног права“, НСПМ, 23. јул 2010: „У крајњој линији, то је проблем избора правних концепција „Допуштено је све, што није забрањено“ и „Забрањено је све, што није допуштено“. Зашто је Суд изабрао прву? И зашто је одбацио другу? Зашто није извео, рецимо, овакав закључак: „Утврдивши да у међународном праву нема норми, које допуштају једнострано проглашење независности, Суд је закључио, да такво проглашење није у складу са нормама међународног права“?

[2] <http://standard.rs/vesti/49-kolumne/5021-eljko-cvijanovi-12-vrlo-prostih-teza-o-kosovu-ili-pri-a-u-kojoj-e-sve-ostati-zapameno-.html>